

**MINISTERE DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE**

**MINISTERIE VAN HET BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK GEWEST**

**ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA
REGION DE BRUXELLES-CAPITALE
INSCRIVANT SUR LA LISTE DE
SAUVEGARDE COMME MONUMENT LA
TOTALITE DU CHATEAU D'EAU A
L'EXCEPTION DE L'INTERIEUR DE LA
CUVE, SIS RUE MARCONI, 167 A FOREST.**

**BESLUIT VAN DE BRUSSELSE
HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT
IN SCHRIJVING OP DE BEWAARLIJST ALS
MONUMENT VAN HET GEHEEL VAN DE
WATERTOREN, MET UITZONDERING
VAN DE BINNENKANT VAN DE KUIP,
GELEGEN MARCONISTRAAT 167 TE
VORST.**

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier, notamment les articles 7 §6 et 8;

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed, inzonderheid op artikelen 7 §6 en 8;

Considérant que les propriétaires n'ont pas émis d'observation dans le délai prévu par l'article 7 §5 de l'ordonnance du 4 mars 1993;

Overwegende dat de eigenaars geen opmerking hebben kenbaar gemaakt binnen de termijn opgelegd in artikel 7 § 5 van de ordonnantie van 4 maart 1993;

Sur la proposition du Ministre-Président chargé des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites,

Op de voordracht van de Minister-Voorzitter belast met Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen,

ARRETE :

BESLUIT :

Article 1er - Est inscrite sur la liste de sauvegarde comme monument la totalité du château d'eau, à l'exception de l'intérieur de la cuve, sis rue Marconi, 167 à Forest, connu au cadastre de Forest, 3ème division, section B, 4ème feuille. parcelle n° 37w5, en raison de son intérêt historique, esthétique et technique, précisé dans l'annexe du présent arrêté.

Artikel 1 - Wordt ingeschreven op de bewaarlijst als monument het geheel van de watertoren, met uitzondering van de binnenkant van de kuip, gelegen Marconistraat 167 te Vorst, bekend ten kadaster te Vorst, 3de afdeling, sectie B, 4de blad, perceel nr 37w5, wegens haar historische, esthetische en technische waarde, zoals nader bepaald in de bijlage van dit besluit.

Art. 2 - Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, le

01 -10- 1998

Par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le **Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites,**

Art. 2 - De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel,

01 -10- 1998

Door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De **Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen,**

Charles PICQUE

Copie certifiée conforme Voor eensluidend verklaard afschrift

Nadine SOUGNE

GRBC - Chancellerie

BHR - Kancelarij

ANNEXE A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCEDURE D'INSCRIPTION SUR LA LISTE DE SAUVEGARDE COMME MONUMENT DE LA TOTALITE DU CHATEAU D'EAU A L'EXCEPTION DE L'INTERIEUR DE LA CUVE, SIS RUE MARCONI, 167 A FOREST.

Réf. cadastrale : 3ème division, section B, 4ème feuille, parcelle no 37w5

Description sommaire :

Le château d'eau, fabriqué par la firme Grondel de Gand en 1904, selon le procédé Hennebique se situe en retrait de la rue Marconi.

Il se caractérise par une cuve cylindrique en béton à fond plat, d'une capacité de 500 m².

Cette partie est portée par une substructure octogonale formée par des poutres verticales et radiales.

Une cage d'escalier avec son escalier en colimaçon le traverse en son centre jusqu'au sommet et est surmonté d'une balustrade à candélabres en pierre bleue. Celle-ci surplombe le réservoir. Plusieurs fenêtres éclairent la cage d'escalier.

En-dessous de la cuve, un vide technique dont les huit pans, légèrement en retrait, sont en alternance, aveugles et percés d'une baie. Ils sont également pourvus d'une petite volute centrale en leur sommet qui semble soutenir la cuve.

Les trois premiers niveaux du château d'eau sont fermés par des briques. Chacun des huit pans de cette structure possède une fenêtre harpée en arc surbaissé, avec des châssis en bois et des appuis saillants en pierre bleue.

Un travail soigné a été apporté au béton par une mouluration reprise entre chaque niveau de la substructure fermée. Les poutres en béton sont terminées par des volutes en dessous de la cuve.

Une balustrade de même type que celle placée au-dessus de la cage d'escalier, ornaît jadis le sommet de la substructure fermée et de la cuve.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier :

Intérêt esthétique, historique et technique :

Cet immeuble mérite son inscription sur la liste de sauvegarde tant parce qu'il est un témoin de l'évolution de l'ingénierie lié à l'approvisionnement de l'eau potable en ville, que parce qu'il a été construit selon le procédé Hennebique, breveté en 1892, par l'ingénieur du même nom.

La Région bruxelloise qui présente un relief assez prononcé, possède assez peu de châteaux d'eau. Des vingt-cinq qui ont été recensés, seuls onze subsistent. Celui-ci se distingue par sa grande taille et sa substructure en partie fermée. Seuls les deux châteaux d'eau du Bois de la Cambre ont également ces caractéristiques.

L'histoire de la construction des châteaux d'eau commence dans notre pays vers 1867.

Différents types de cuve se succèdent. D'une cuve simple, nous voyons se succéder des cuves à fond plat, concaves et coniques, des structures ouvertes ou fermées. D'une structure assez

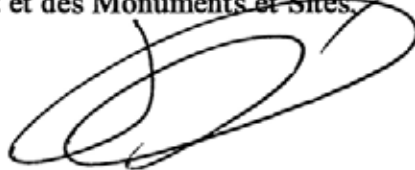
lourde, on passera à des structures plus légères. Ce château d'eau comporte déjà des éléments allégeant la lourdeur de la construction en béton. Il est le témoin d'une nouvelle technique de construction du début du XXe siècle, conciliant la construction industrielle traditionnelle en briques et le béton armé.

Ce dernier fut perfectionné par François Hennebique (1842-1921) qui brevetera un procédé, basé sur la répartition judicieuse des contraintes entre le béton comprimé et l'armature tendue (constituée de fers ronds reliés par des étriers), permettant d'obtenir une égale résistance à la traction et à la compression.

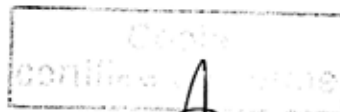
Hennebique réussira à faire appliquer, avec succès, ce mode de construction à divers pavillons de l'Exposition de Paris de 1900. Ce nouveau procédé se révélera idéal pour la construction des châteaux d'eau dont l'exemplaire de la rue Marconi à Forest fut l'un des prototypes, soigneusement orné. Il constitue, de par sa silhouette, une des séquences visuelles importantes du tissu urbain forestois.

Vu pour être annexé à l'arrêté du **01-10-1998**

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites.

Charles PICQUE

NADINE SOUGNÉ
CHANCELLERIE

**BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE
REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT INSCHRIJVING
OP DE BEWAARLIJST ALS MONUMENT VAN HET GEHEEL VAN DE
WATERTOREN, MET UITZONDERING VAN DE BINNENKANT VAN DE KUIP,
GELEGEN MARCONISTRAAT 167 TE VORST.**

Kadastrale gegevens : 3de afdeling, sectie B, 4de blad, perceel nr 37 w5.

Beknopte beschrijving :

De watertoren, vervaardigd door de firma Grondel in Gent in 1904 volgens het Hennebique-procédé, bevindt zich achter de rooilijn van de Marconistraat.

Zij wordt gekenmerkt door een cilindervormige betonnen kuip met platte bodem en een inhoud van 500 m².

Dit gedeelte wordt door een octogonale substructuur gedragen die uit verticale en radiale balken bestaat.

In het midden ervan loopt een trappenhuis met wenteltrap tot aan de top. Daarboven bevindt zich een balustrade met kandelaberzuilen in blauwe steen.

Onderaan de kuip merken we een « technische leegte » op waarbij de acht vlakken, lichtjes inspringend, afwisselend blind zijn of één vensteropening hebben. Bovenaan zijn deze vlakken eveneens van een kleine centrale voluut voorzien die de kuip lijkt te ondersteunen.

De eerste drie verdiepingen van de watertoren zijn met bakstenen afgesloten. Alle acht vlakken van deze structuur hebben een venster met gedrukte boog, een houten kader en uitspringende vensterbanken in blauwe steen.

De beton werd zorgvuldig met lijstwerk afgewerkt tussen elke verdieping van de gesloten substructuur. De betonnen balken eindigen onderaan de zuil in voluten.

Dit gebouw is slecht onderhouden en bepaalde gedeelten van de metalen wapening van het beton roesten, waardoor het beton gaat springen.

Eenzelfde soort balustrade als die boven het trappenhuis versierde vroeger de bovenkant van de gesloten substructuur en de kuip.

**Waarde van het goed volgens de maatstaven zoals bepaald in artikel 2, 1° van de
ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed :**

Historische, esthetische en technische waarde :

Dit gebouw verdient een inschrijving op de bewaarlijst omdat het enerzijds een getuigenis is van de evolutie van engineering op het vlak van stedelijke drinkwatervoorziening en anderzijds volgens het Hennebique-procédé werd gebouwd door de gelijknamige ingenieur. Dit procédé werd gepatenteerd in 1892.

Met zijn redelijk uitgesproken reliëf, telt het Brusselse gewest tamelijk weinig watertorens. Van de vijftientig die er geïnventariseerd werden, blijven er maar elf over. Deze watertoren onderscheidt zich door zijn grote omvang en zijn gedeeltelijk gesloten substructuur. We vinden deze kenmerken enkel terug bij de twee watertorens van het Ter Kamerenbos.

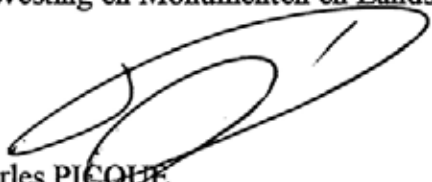
De bouwgeschiedenis van de watertorens in ons land begint rond 1867. Verschillende soorten kuipen volgen elkaar op. Na de eenvoudige kuipen volgen kuipen met platte, holle of kegelvormige bodem en open of gesloten structuren. Men gaat ook van redelijk zware structuren naar lichtere. Deze watertoren vertoont reeds elementen die de zware betonnen constructie verlichten. Ze is de getuige van een nieuwe bouwwijze aan het begin van de 20ste eeuw. Er is een dialoog tussen de traditionele industriële bouwwijze in baksteen en het nieuwe gewapend beton.

François Hennebique (1842-1921), die het gewapend beton perfectioneerde, nam een patent op dit procédé. Op basis van een goede drukverdeling tussen het drukbeton en de gespannen wapening (ronde ijzers die door beugels verbonden zijn) ontstaat een gelijke weerstand tegen trekkracht en samendrukking.

Hennebique slaagde erin om deze bouwwijze te laten toepassen voor verschillende paviljoenen op de Expositie van Parijs in 1900. Dit nieuwe procédé bleek ideaal voor de bouw van watertorens en het exemplaar in kwestie was één van de eerste - goed afgewerkte - watertorens in België die het procédé toepaste. Haar silhouet in de Marconistraat vormt bovendien één van de belangrijke visuele herkenningspunten binnen het stedelijk weefsel van Vorst.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van **0,1 -10- 1998**

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen,

Charles PICQHE

VOOR EENS LUIDEND
VERKLAARD AFGESCHRIJFT

NADINE SOUGNÉ
KANSELARIJ